

ТРИБУНА - REVUE NEUROMAINE - TRIBUNA UKRAINIENNE

Число 24 (130), рік вид. IV. 24 червня 1928 р. Ціна 3 фр. (Prix 3 fr.)

Париж, неділя, 24 червня 1928 року.

Лихий стан озимини в частині України, неможливість свого часу через брак насіння та запізнення пересіяти вимерзле чи вивіяне на ярину — тривогою огортає наш край. Виразніше проступає недорід, а за ним — грізна примара голоду.

Та замість того, щоб дбати про те, як запобігти лихові і вже тепер розпочати піклування про порятунок і допомогу, окупаційна влада на Україні діяльно готується до... «нової хлібозаготовчої кампанії». Обмірковує способи, як найлегше і найбільше видерти збіжжя у поневоленій та пограбованій людності української.

«Комуніст» (ч. 131) приносить «низку заходів», які ухвалено в Харькові, «щоб усунути дефекти» та «поліпшити роботу хлібозаготовчого апарату наступної кампанії».

Та як не стараються московські наймити на Україні виправдати довіря свого пана й господаря та здобути його ласку, — Москві то все видається за мало.

І от останнім часом, щоб надалі «зміцнити позиції держави на хлібному ринкові й створити найсприятливіші умови для максимального й планового охоплення хлібних лишків селянства», Союзний Совнарком ухвалив утворити «єдине всесоюзне державне акційне товариство, що перебуватиме у віданні Наркомторгу СРСР, Союзхліб».

До цього «єдиного всесоюзного т-ва» входить і Укрхліб. Цьому «єдиному» т-ву Наркомторг СРСР передає «всі, крім портових, елеватори загального користування, що перебувають у його віданні».

Одним словом мовлячи, «увесь хліб, заготовлений і споживчою кооперацією, порядком всесоюзного плану передається Союзхлібові». («Комуніст» ч. 133).

Як бачимо новий порядок, по якому навіть «постачання УСРР переводиться коштом ресурсів основних заготовачів у розмірах, встановлених Наркомторгом СРСР», — всю справу передає до рук московського Совнаркому. Зроблено ще один крок далі в тім напрямку, в якому послідовно йде Москва: ще вужче затягти налігача на шиї українського народу, ще сильніше покласти свою ведмежу лапу на його економічне життя, щоб і поворухнутися він не здолає, а «центрові» було зручніше і легше наш край експлуатувати та виснажувати.

Звісно, постава українського селянства, яку воно зайняло вже минулого року, — не давати Москві хліба, — в нівець поверне, — ми в тому певні, — і всі ці нові плани московські.

Але оці накази союзного Совнаркому, ще раз викриваючи дійсне обличчя московської політики та справжнє поневолене становище в союзі «незалежної» совітської України, особливо виразно і грізно проступають на тлі того недороду, що спіткав частину України, та тих сумних перспектив, що їх несуть з собою для нашої людности наступні осінь та зима.

Нове лихо насувається на нашу нещасну батькішину.

Як покласти нарешті край тому безконешному здирству, цьому безсоромному грабіжництву, цьому безмежному знущанню, що ввійшли в систему і де-далі все зростають і збільшуються?

Єсть один тільки спосіб певний — це визволення України з московської неволі. І згадкою про нього, як Катонівим «Caeterum censeo», доводиться кінчати нам мову кожного разу, коли тільки справа йде про окупацію України.

* * *

Тихо й непомітно, в напруженій діловій праці пройшов допіру в Парижі 3-й з'їзд українських парафій у Франції, про який читачі «Тризуба» довідалися з попереднього числа.

Перебування на чужині, разом з усім пережитим, викликавши загострення національного почуття, поставило перед еміграцією нашою,

як одне з наближчих чергових завдань, — і задоволення релігійних потреб в своїй рідній церкві. Зріст і зміцнення організаційної роботи, що об'єднує наших земляків, повсюди розкиданих, не могли обминути і сфери церковної.

З цього погляду заснування українських парафій у Франції, їх життя та розвиток заслуговують на особливу увагу. Багато, звісно, ще єсть хиб, багато недоробленого, але все-ж тут саме наша еміграція у Франції веде перед, бо навіть в тих державах, де наших людей скупчилася значна кількість, якось досі не спромоглися вони утворити у себе своє власне організоване церковне життя.

Тими кількома рядками хочемо ми привернути увагу нашого громадянства по інших країнах до цієї справи. Сподіваємося, що за прикладом православних українців у Франції, підуть наші люде і по-за її межами.

З другого боку, не повинні і не можуть бути байдужими для наших православних земляків з Волині, Буковини та інших укр. земель по цей бік совітського кордону, а рівно-ж і для православної української церкви в Канаді та Америці — зусилля укр. еміграції мати свою рідну церкву.

Про допомогу від них щось не чути. А вони багато чим могли б стати в пригоді цьому доброму ділу. Чи дійдуть їм до серця ці слова?

Індустріалізаційні утопії й господарська дійсність.

Ні одне, мабуть, гасло не тішиться на Україні такою популярністю, як гасло індустріалізації. З того часу, як XIV з'їзд ВКП, постанови якого являються обов'язковими для всіх провінціальних організацій всесоюзної партії, в тому числі і для КПБУ, встановив, як провідну директиву для економічної політики індустріалізацію — це гасло повторюється раз-у-раз в літературі, щоденній пресі, резолюціях партійних нарад, постановах совітських установ, здійснення цього гасла становить основне завдання всієї діяльності керуючих господарських совітських органів. Після того, як тим самим XIV з'їздом декретована можливість будови соціалізму в одній державі і вирішено, що в совітських державах для того, щоб не обернутись в додаток до світової капіталістичної системи, треба держати курс на індустріалізацію країни і на розвиток передусім продукції, засобів виробництва і тоді «соціалістичне будівництво» буде відбуватись без жадних «перебоїв»

і перешкод,— справі індустріалізації присвячується увага виняткова і виключна.

Само собою, «теорці» «соціалізму» на Україні, плануючи програму індустріалізації, як і слід того сподіватись, підходять до України тільки як до одної з складових частин ССРСР, господарські інтереси якої мусять бути цілком і епогні підпорядковані інтересам цілої спілки. Звідси підкреслення в теорах, присвячених виробленню програми індустріалізації для окремих частин совітської спілки, необхідности боротись з змаганням окремих совітських республік до господарської самостійности і шкідливою ідеєю самоєистачання; звідси признання небажаности на Україні розєитку текстильної промисловости, легкого машинобудівництва і навіть почасти... промисловости по обрїбці шкіри; звідси той ухил, який позначається в розєитку промисловости по добуванню кам'яного вугля, залізної руди і маргану, який визначається знов таки підпорядкуванням господарських інтересів України інтересам ССРСР. «Соціалістичне будівництво», яке зєязане в першу чергу зі здійсненням індустріалізації, мало би як найтісніше привязати Україну до інших частин ССРСР, мало би ліквідувати хоч яку небудь господарську відокремїшність України, злиєши її в єдине господарське ціле з цілою совітською спілкою, знищити у самому корні всі підстави економічного, а разом і політичного сепаратизму. Такі в XIV з'їзду ВКП дані директиви совітській урядовій машині і в такому напрямі розробляють ті директиви слухняні маси совітських служачих во славу «соціалістичного будівництва» і на погїбель українському сепаратизмові вже на протязі скоро трьох років.

Предстає ляє інтерес приглянутися до тих результатів, які дали вироблені директиви в господарській дійсности, встановити, в що перетворилися наміри і заходи керуючих совітських органів в конкретному житті. Не тільки для фахівця мусять бути цікавими результати про результати індустріалізації; з нього впливають висновки і консеквенції дуже широкого і загального значіння. Нижче ми маємо на увазі виділити з наслідків переєдення індустріалізації і її майбутніх перспектив саме ті, які уявляють ширший загальний інтерес.

* * *

Здійснення індустріалізації являється логично зєязаним з перейденням нашим народнім господарством тої стадії розвитку, на якій воно знаходилося перед війною; йти до нових індустріальних досягнень можливо, лише переступивши попереду через той щабель, на якому знаходилося наше господарство перед війною.

В совітській літературі раз-у-раз повторюється, що наш народньо-господарський організм вже в своєму розєиткові перейшов передвоєні межі, що період відбудови є цілком і впогні закінченим. Коли це твердження в загальному є оправданим, то для окремих значних галузів нашої промисловости воно не завжди являється правдїєм. Подаємо нижче дані для низки галузів нашої промисловости, які не досягли довоєнного рївня:

продукція 1926-27 р.
в відс. до продукції
1913 р.

Кам'яний вугіль	86,3
Залізна руда	55,4
Чавун	77,4
Сталь	83,9
Прокат	75,8
Цукор пісок	67,8

Треба додати до цих цифр, що дальші можливості розвитку цілої низки галузів нашої промисловости тим шляхом, яким вона розвивалась досі, — на основі використання до сьогоденного устаткування — являється вже виключеним. Все, що можна було використати, вже пушено у рух і використано. Дальші, отже, можливості розвитку звязуються з новими капітальними будовами, з новими капітальними вкладками. Так, між иншим, стоїть справа в нашій металургії і в кам'яновугільній промисловості. Таким чином, дальший зріст цілої низки галузів нашої промисловости, навіть для досягнення ними до сьогоденного рівня, буде звязаний з дуже поважними труднощами. Один вже цей факт кидає дуже сумнівне світло на досягнення, здобуті в результаті індустріалізаційної метушні. Всі індустріалізаторські заходи не досягли України в цілій низці галузів промисловости до сьогоденного рівня, рівня навіть тих часів, коли Україну нікому і не снилося називати країною з розвинутою промисловістю!

Переведення в країні індустріалізації неминуче звязане з використанням тих запасів робочих сил, якими дана країна розпоряджає. Коли господарський розвиток країни характеризується тим, що промисловість не може використати тих робочих сил, які є в країні, тим, що кількість невикористаної робочої сили не зменшується, а збільшується, очевидно доводиться говорити не про розвиток індустріалізації, а про її брак, про її невідстачаючий темп. Ознайомлення з відносинами на Україні вказує власне, що ми маємо до діла з цим останнім з'явищем. Розвиток промисловости відбувається в такому мляомому темпі в порівнянні зі зростом тої кількості робочих сил, якими розпоряджає країна, що на протязі цілої низки років кількість безробітних непинно зростає:

Число безробітних серед членів проф. спілок у відс. на I-X 1923—100 відс.

1923	100
1924	114
1925	140
1926	196

Таким чином темп розвитку промисловости не відповідає темпу розширення робочого ринку. Говорити про переведення індустріалізації при таких обставинах являється річчю досить ризикованою.

Спинимось тепер на досягненнях індустріалізації і в організації продукційного процесу. Переведення індустріалізації означає не тільки відносно більший розвиток промисловості в порівнянні з іншими галузями народного господарства; воно разом з тим означає будову промисловості на все досконаліших основах, означає зріст продукційності праці в промисловості, зниження собівартості промислових виробів, бо тільки при цих умовах промисловість може успішно конкурувати з іншими галузями й займати все значніше місце в народньому господарстві. Як мається з цим справа в українській промисловості за останні роки, в той час, коли вона стала об'єктом здійснення вселяких індустріалізаторських експериментів?

Розглянемо з початку питання про зріст продукційності праці. Дані, що їх подає совітська література, дозволяють змалювати наступний образ. В перші роки Непу, в зв'язку з відновленням робочої дисципліни, мав місце бурхливий зріст продукційності праці, але чим далі, тим все більше звільнявся цей зріст аж до майже повного спинення для окремих галузів промисловості. В 1924-25 році зріст продукції в українській промисловості відбувався коштом збільшення продуктивності праці, яка зросла пересічно по цілій промисловості на 59,9 відс. при збільшенні робочої сили на 5,1 відс.; в 1925-26 зріст продукційності праці для цілої промисловості вносив пересічно 12,2 відс.; в 1926-27 р. в кам'яноугільній промисловості продукційність праці зросла на 9,8 відс., в металургійній на 10, 1 відс. Маємо одже до діла з низкою цифр, які все зменшуються. Це з'являється при тих умовах, в яких пробує українська совітська промисловість, є цілком нормальне. Продукційність праці зростає передовсім завдяки збільшенню робочої дисципліни, завдяки зросту експлуатації робочої сили, але межі зросту продукційності праці в цьому напрямку вузькі і мабуть уже являються досягненими. Натомість, заходи, скеровані до піднесення кваліфікованості робітника, заходи до поліпшення устаткування підприємств, які зв'язані з експлатацією нових коштів, — все це при совітських умовах носить дуже обмежений характер і зріст продукційності праці завдяки впливу цих факторів майже не має місця. Стже не диво, що загальна тенденція зросту не свідчить про поступ і про успіхи.

Являються дуже характеристичними для в'яснення тих загальних умов, в яких пробує українська совітська промисловість, ті факти, які вказують, що механізація окремих продукційних функцій в підприємствах часами, в зв'язку з неадаптивністю загального керівництва, не тільки не дає зросту продукційності праці, але навіть веде до її зменшення: не вміють організувати відповідно до нових умов продукційний процес і рівномірно розподіляти відповідно до нових обставин різні категорії робітників так, щоб виробництво йшло неупинно і без затримок. Подібні факти мали місце п'ять-шесть років тому назад у українській шклярній і кам'яноугільній промисловості.

Ті тенденції, які зазначаються в обсязі розвитку продукційності праці, до певної міри передрішують розв'язання справи про собівартість продуктів совітської промисловості. В собівартість продукту витрати на робочу силу улічують, як один з найголовніших складових фак-

торів. Коли зріст продукційности праці пробуває в стаціонарному стані, можливість зниження коштів собівартости дуже проблематична. І дійсно, ознайомлення з фактичним станом в цій області свідчить про слідуюче: зміни розмірів собівартости в окремих галузях промисловости за останні роки були такі.

Собівартість кам'яного вугілля в підприємствах Донугля в копійках за пуд

р. р. 1923-24	1924-25	1925-26	1926-27
20,65	17,99	17,66	17,97

Собівартість передільного чагуну в підприємствах П'єденстали в коп. за пуд.

р. р. 1924-25	1925-26
82,5	86,3

Становище в кам'яноугільній і металургійній промисловости в значній мірі визначає становище з собівартістю для всіх галузей промисловости, оскільки воно відбивається на вартості палива, матеріалів і засобів виробництва. І дійсно, зміни в розмірах собівартости характеризуються за останні роки подорожчанням коштів собівартости в окремих галузях продукції при загальній середній все погіршеного зменшення їх. А не треба при цьому забувати, що абсолютні розміри собівартости совітських промислових виробів в загально-союзному масштабі, од яких не дуже відбігають кошти собівартости і українських промислових виробів, в середньому у два рази вищі од довоєнних. З другого боку треба мати на увазі, що совітська влада, об'єднуючи в своїх руках керування цілим господарським життям, омолодіючи джерелами постачання сировини і палива як рівнож і головно ми промисловими підприємствами, регулюючи ціни, має дуже погажні засоби і можливості для регулювання розмірів собівартости. І при наявності всіх цих можливостей совітська влада не тільки не може досягнути скільки небудь значнішого темпу зниження собівартости, але мусить подекуди й рахуватись з фактом її піднесення. Дуже це сумне свідоче о досягнень індустріялізації.

Ми розглянули цілу низку фактів, які приводять до висновку, що спроби переведення індустріялізації в життя до цього часу не дали жадних позитивних наслідків. Появляє питання, чи всі ці факти дотеперешніх нещода індустріялізації вистачають для того, щоби на підставі них зробити висновок про відсутність для неї перспектив також і в майбутньому при існуванні совітської влади? Слід дати відповідь, чи дотеперешній крах всіх індустріялізаційних заходів має під собою причини органічного чи тільки випадкового характеру?

Підійти до розв'язання цієї справи можна, вияснивши, які головні умови потрібні для дійсного переведення індустріялізації в народньому господарстві. Є зрозумілим, що здійснення індустріялізації, більш швидкий і інтенсивний розвиток промисловости в порівнянні з инши-

ми галузями народного господарства залежить в першу чергу од збільшення капіталів, заангажованих в промисловості; тільки тоді, коли кількість капіталів в цій галузі народного господарства буде зростати більш інтенсивно, ніж кількість капіталів в інших галузях, має місце розвиток індустріалізації. Тим-то вивчення майбутніх перспектив індустріалізації полягає в вивченню умов нагромадження і в припливі капіталів в українську державну промисловість. Збільшення кількості капіталів в промисловості може відбуватись різними шляхами: 1) воно може йти шляхом внутрішнього нагромадження в самій промисловості; 2) воно може відбуватись шляхом притягнення різними способами капіталів, нагромаджених в інших галузях народного господарства; 3) воно може мати місце через приплив закордонних капіталів. Розглянемо можливості, які відкриваються в кожній з цих областей. Найменше, вважати кажучи, можна спинитися на внутрішньо-промислому нагромадженню. Нераціональна постановка продукційного процесу, яка виявляється в констатованому нами факті стаціонарності зросту продукційності праці і зниження коштів собівартості, не дозволяє думати, що внутрішньо-промислове нагромадження може набрати значніших розмірів, і тому надавати якесь більше значіння коштам, одержаним наслідком внутрішнього нагромадження, уважати, що вони можуть відіграти більшу роль в перебудові індустріалізації, не доводиться. Факти з української господарської дійсності стверджують наше припущення. Ті кошти, які давали жити і розвиватись українській промисловості до цього часу, це були кошти, одержані з того нагромадження, яке мало місце в інших галузях народного господарства поза промисловістю. Ці кошти стягались й стягаються з населення примусовим шляхом в посередній або безпосередній формі. Стягання в безпосередній формі відбувається при оподаткованні населення; теж частина коштів, зібраних при оподаткованні, асигнується в бюджетовому порядку на потреби промисловості. Трудно виділити ті кошти, які асигнуються на українську промисловість, оскільки значна частина галузів української промисловості перебуває під керуванням загальносоюзних органів. Через те можна подати дані про витрати на промисловість з бюджетових засобів, в загально-союзному масштабі: держава дала промисловості більше ніж одержала од неї в формі податків, акцизів то що в році 1925-26 на 87,7 міл. карб., в р. 1926-27 на 209 міл. крб. Дуже близько до асигнувань в бюджетовому порядку стоїть та допомога, яка видається промисловості в формі одкриття кредитів в банківських установах; ці кредити, як свідчить практика, виходять дуже рідко і фактично раз-у-раз повертаються у безповоротну позичку. Стягання з населення на користь промисловості в посередній формі має місце кожен раз, коли промисловість використовує в своїх інтересах себе становіще монополіста; найбільш яскраво воно виявляється в тих різниціях цін на сільсько-господарську сировину і промислові вироби, які є так характеристичні для соціальної економіки. Таким перешкодилом національного прибутку, таким стяганням того нагромадження, яке відбувається поза межами промисловості на користь промисловості, вона вважати трималась і тримається. Але при загаль-

ній бідності країни, при її виснаженості після років військового комунізму і громадянської війни, більших коштів з населення взяти нема можливості. Не угажуючи на всі зусилля совітської влади кошти для допомоги промисловості гоступають в дуже обмежених розмірах. Надалі можливість збільшення поступлень є дуже проблематичною, бо крайню напруженість використання всіх податкових джерел одногосно визнає ціла совітська література. Звідси й впливає і визнання большевиками неминучості для них закордонної допомоги; в цьому полягає причина того горячкового шукання кредитів, який характеризує закордонну політику большевиків на протязі двох останніх років; для здобутку кредитів большевики йдуть на найбільші компроміси, на найгірші умови, бо розуміють, що в ньому був би єдиний порятунок їхньої індустриальної політики.

А тим часом шукання закордонних кредитів в більшості випадків кінчається нічим, внутрішні ресурси вже використані і все зменшуються. Основні вимоги промисловості задоволяються в нестерпачучій мірі, розвиток її набирає все повільнішого і більш негнечного темпу. Здійснення індустриальної програми все більш стає негнечною фантастичною мрією, яка нічого не має спільного з сірєю убогою госларською дійсністю.

В. Садовський.

Спогади*).

I.

Василь Федорович Смиренко.

Сама оселя Смиренків у Сидірієві відбивала на собі їхнє життя в постійній праці та їхню впаду. Коли дядько і тітка були вже старі і мешкали у Києві, я по їхньому дорученню їздив часом до Сидірієвки наглядати за господарством. Якось поїхав туди зі мною мій знайомий, який саме гостив у мене письменник Е. А. Г.....р. Він казав, що на його оселя Смиренків справляла особливе враження: кожна дрібниця у ній свідчить про повне праці та розуму життя господарів, та заохочує кожного до праці. Такий вплив я відчував і на собі самім, — ніде не писалося мені так легко і ніде я не писав стільки за короткий час, як у Сидірієві, коли там мешкали дядько і тітка, а я приїздив до їх на гостини.

Маленька подробиця. Велику ідальню в старих купленних горниціях Смиренки зробили другим кабінетом Василя Федоровича, а обідали у передпокою, куди навіть і під час обіду приносили Василеві Федоровичеві і записки з заєода та контори з запитаннями, як поступити-

*) Диви «Тризуб» ч. 22-23.

ся в тій чи іншій справі. Записки писалися і одписував на них Василь Федорович українською мовою.

До останніх років свого життя, коли здоров'я його дуже підупало, Василь Федорович був веселої вдачі і в рідкі хвилини сточичку, коли вони угадалися, любив жартувати, співати, робити гімнастичні вправи, навіть бігати. Він любив селян, любив з ними розмовляти та і умів знаходити стежку до їхнього почуття та розуму.

Безперечно, що саме своєю неесипушою, тямучою працею Василь Федорович переміг усі труднощі сам і, коли на початку восьмидесятих років помер батько Софії Іванівни і їй угалася чимала спадщина, це тільки зміцнило матеріальний стан Смиренків, який і без того вже був на добрій дорозі.

Ще задалегідь перед тим, ледве вибиєшись з найтяжчих боргів, під час одного з своїх навідувань до Києва, Василь Федорович заїхав до Володимира Боніфатієвича Антоновича, щоб сказати йому, що з того часу передаватиме через його кожен рік десять відсотків з своїх прибутків того року на українські справи та для початку передав йому перший такий внесок.

З Володимиром Боніфатієвичем у Василя Федоровича були дуже добрі відносини і Василь Федорович надзвичайно погажав Володимира Боніфатієвича. (Між іншим мармуровий, зрублений по замогленню якимсь добрим скульптором, бюст його в розмірах дійсного зросту стояв у кабінеті Василя Федоровича у Сидірієві). А проте це були скоріше ділоє і на ґрунті національної роботи, а не такі близькі приятельські відносини, які були напр. між Володимиром Боніфатієвичем та Фаддеем Ростиславичем Рильським. Так напр. я знаю тільки про одно відносно довше пробування Володимира Боніфатієвича на гостинах у Смиренків у Сидірієві. І взагалі хоч Василь Федорович здавна був зв'язаний з українськими колами у його були тільки приязні, а не склалися приятельські особисті відносини ні з ким з сучасників українців. Може причиною цьому було те, що Василь Федорович жив у інших умовах, працював на іншому полі та серед інших обставин, як усі українські діячі; може розрізняла їх і діловитість Василя Федоровича, бо риса діловитості була чужою й навіть неприємною для українців тих часів. Може нарешті до певної міри спричинилася тому і Софія Іванівна, бо, як не спочувала вона національній роботі чоловіка, а була занадто західно-європейської вдачі і трималася занадто по західно-європейському для нашого громадянства...

Бувши здавна членом Київської Старої Громади, до якої вступив ще в молодих роках, Василь Федорович ні в яких інших українських громадах та товариствах участі не брав, а в Старій Громаді на зібраннях був ав дуже зрідка, може і через те, що мешкав не у Києві, а приїздячи до Києва, мав багато ріжного клопоту. Часто даючи великі гроші на українські справи, він ніколи не в'язав громадянства своїми бажаннями чи вказівками, на що їх обертали. Тільки у випадках, коли до його зверталися за додатковими допомогоюми, од його залежало дати чи не дати гроші на ту чи іншу справу. «Кожен мусить робити те, до чого платний» — казав він. — «Вони тямляться на громадських справах, хай їх і

роблять, а тямлю заробляти гроші, той мушу заробляти їх для України». «А нащо-б я силуєаєся так заробляти, як-би для України не були потрібні гроші, я-б стільки не працював», — сказав він вдруге.

Це зовсім не визначає, щоб він не цікавився та не стежив за тим, що робиться в українських справах. Навпаки це його дуже обходило і його завжди поєідомляли у подробицях про єсе зроблене давніше Володимир Боніфатієвич, пізніше по його смерті інші.

Цілком покладаючись на громаду і особливо на авторитет Володимира Боніфатієвича, Василь Федорович часом єважав потрібним зробити щось, чого не хотіла чи не єважала потрібним громада, але в таких випадках робив він це єже з додаткових своїх коштів. Так, коли у Володимира Боніфатієвича і в Старої Громаді сталися непорозуміння з Драгомановим, який тоді був на еміґрації, і Громада припинила йому підтримку, Василь Федорович таки передав йому гроші на його євидання. Принаймні про один такий євипадок, коли під час подорожі за кордоном Василь Федорович бачиєся з Драгомановим у Швейцарії та передає гроші до його розпорядження, я знаю од Софії Іванівни.

В ті часи тяжкого тиску на українців та ослаблення національного почуття на Україні слиєє жадне українське євидання не виходило на наддніпрянській Україні без допомоги Василя Федоровича. Протягом багатьох років підтримуєав єін «Кієєскую Старину», «Раду», «Громадську Думку», «Громаду», «Літературно-Науковий Вістник» та євидання різних книжок; коштом його або за його допомогою євійшло де-кілька євидань «Кобзаря», допомагає єін також окремим письменникам та діячам українським, як напр., Коцюбинському, Шрагові і т. д. Рідше і не так охоче, але таки даєав єін гроші, і на де-які галуцькі національні справи. В кожному разі єін багато переєвише приєзначену їм колись міру датків — десять євідсотків єєєго прибутку. В останні роки єєєго життя розуміючи, що надходять рішучі часи, єін наєїть ущербєє свій раніше придбаний капітал. По його смерті Софія Іванівна, євиконуючи волю чоловіка, ще ширше євидавала кошти на національне діло. Між іншим її коштом куплена була для українських євидавництв друкарня.

В ті часи, коли усі російські підданці терпіли утиски та обмеження переважно в своїм духовнім життю, на українців були навалені вже зовсім нелюдські утиски. Уряд постаєав собі метою євинародовити, зєнаціоналізувати українців, перевернути їх на росіян. Цей замах, неможливий до остаточного євиконання, дуже зле вплиєав і на духовний і на економічний розвиток України, позбавляючи її людність способів повного та євідомого засєєєння знаття та думок і натискуючи на єволю кожної людини, був замахом на саму осібність народу, на його душу.

Зрозуміло, що в тих обстаєєинах голоєєюю метою українців в першу чергу перед усіма іншими було перемоти цей найгірший та євласне на їх наєпрямований утиск, підтримати розєїєє в своїм народі національної євідомости та утворити для того засоби.

Отже для українців найголовнішим заєєданнямєє ті часи були боротьба проти обмежень їх слова та плекання в дуже тяжких умовах своєї літератури та історії.

Відповідно цьому і Василь Федорович даєав єєєюю допомогу слиєє

виключно на літературні та наукові, а не на політичні завдання. Я знаю тільки один випадок, коли до його звернулися, а він дав і то не великі гроші (500 карбованців) в допомогу на утворення замаху на Плеве, себ-то на чисто політичну боротьбу.

Я не знаю, чи ще коли брав він участь у загальній державно-політичній боротьбі, а і за цей випадок він ніколи далі не згадував, як і взагалі про все, що робив. Але знаю, що першими та найбільшими своїми метою та обов'язком він завжди вважав підтримувати український національний рух.

* * *

Свою промислоу діяльність Василь Федорович облишив, ще бувши при повних силах, хоч тоді йому було за малим не сімдесят год, року 1905, з такої нагоди. В ті часи загального хвилювання служачі Сидірієвської цукроварні по змові поставили Василеві Федоровичеві вимогу збільшити їхнє удержання, здається, до ое. Сидірієвська цукроварня була стара, мала, стояла в недобрих умовах, за 26 верстов од залізниці, поруч (одна за 8, друга за 12 верстов) з двома іншими цукроварнями, через що для усіх їх не вистачало землі на буряки і тому збільшити на їй продукцію було неможливо, а буряки через конкуренцію обіходилися дорого. До того ще саме тоді цукроварська промисловість перебувала в кризіс.

Вважаючи на те усе, Василь Федорович відповів служачим, що завод не в силі доконати їхні вимоги, але натомісць він пропонує їм причітї платні, що вони дістають, згори забезпеченої, ще велику участь у прибутках. Отже коли мине кризіс, а з другого боку служачі в своїх інтересах більше дбатимуть про діло, то певно вони діставатимуть стільки, скільки хотіли-б. На це нарада служачих відповіла, що допомагається здійснення своїх перших вимог, а на пропозицію Василя Федоровича не згожується, бо вони не бажають самі визискувати робітників та селян, так ніби зобов'язуючи робити це на їхню користь Василя Федоровича.

Таку відповідь Василь Федорович відчув як тяжку та незаслужовану образу собі. Дійсно він завжди опікувався своїми служачими та робив для їх усе можливе і вони мали досить нагоди переконатися у цілковитій правдивості його слова. Вважати-ж Василя Федоровича визискувачем робітників та селян було просто смішно. В якій мірі він оберігався, щоб не порушити їхні інтереси і як обмежував себе, щоб того не сталося, між іншим, можна бачити з такого випадку. Ще за довгий час до руху 1905-го року за 7-8 верстов од Сидірієвки продавався великий Стеблівський маєток з конкурентною цукроварнею і продавався дуже поцінно. У Василя Федоровича вистачило-б грошей, щоб його купити, а для Сидірієвської цукроварні це визначало-б насамперед забезпечитися буряками, а подруге позбавитися найгіршого конкурента. Але Василь Федорович не схотів і балакати, коли йому пропонували купити Стеблівє. На мое запитання чому так, він відповів: «Земля тепер дуже потрібна селянам і я не хочу ставати їм на перешкодї та зменшувати їм можливість купити землю».

Ображений тим, як поставилися до його служачі, Василь Федорович не хотів далі сам провадити завод, а віддав його в аренду та оселився у Києві, звідки тільки на літо на недовгий час приїздив до Сидірівки.

* * *

Покинути звиклу працю, одійти од звиклих інтересів та діла, залишитися без обов'язкової праці це завжди дуже зле відбивається на здоров'ї старих людей, особливо на здоров'ї людей діяльної едачі. У свої 70 років Василь Федорович був ще при повному здоров'ї та при повній енергії і для його бездіяльність була і особливо тяжою і особливо шкодливою. Перші роки він ще держався, але таки нудьговав і часом вигадував собі якесь діло, але, як людина тєрезого розуму, бачив безхосенність такої праці і кидав її з досадою. За 6-7 років він помітно постарішав і в обсягу серця почало сливе постійно відчуватися неприємне тиснення. Дуже видатний київський доктор І. В. Фаєорський робив усе, що було можливе, і сподівається, що за сталим лікарським доглядом недуг не буде швидко посуватися і недужий ще може жити і 20 років. Хє роба про те наростала, а це відбивалося і на настрою Василя Федоровича. Приходячи до його, я з жалем помічав часто, що йому важко дихати, що його тисне за серце, що настрої у його тяжкий, на очі нагєртаються сльози й гризуть думки. Він почуває, що наближається кінець, він не бачив здійснення своїх мрій і, може, не усе, що робили та як робили ті, хто прийшли на зміну його покоління, подобалося йому.

Особливо похитнулося його здоров'я під час війни. Він боляче переживав поновлення утисків на українців; він боявся за рідну людиність, боявся зруйновання та глуму і передчуєвав щось лихе в майбутності. Завжди пригнічений настрої дуже шкодиє і так слабому серцеві, а на лихо його постійний лікар лєжав вже і сам засуджений на смерть (рак).

Один час, коли німці раптом посунулися наперед, Василь Федорович так зхвилюєався, що їїхав до мене на Полтавщину, але це напруження ще дужче пошкодило йому. Мені часом страшно було дивитися на його, таким ослаблєним, начє наєпівзомлілим єиглядав єін часом. Коли на фронті трохи заспокоїлося, Смиренки повернулися до себе у Київ і Василєві Федорєвичєві начє трохи полегшало та не на доєго. Серце не хотіло єже працювати. Останні три дні його хєроби були власне повільним уміраннєм його тіла, однієї частини за другою; почали чорніти пальці на ногах, далі ноги єсе вище і вище, чорнота виявилася і на руках. Василь Федорєвич єже нічого не гєорєє, лєєно бує єже не при повній свідомості, але иноді тихо стєгнає. Він упокоїєся на прикінці єєго єосємидєєятого року, є самієм початку грудня 1915 року.

Поховано його на Аскольдєвій могилі, де поруч з ним, під одним помнєником було залишено по бажанню Софії Ієанієєни і місце для неї. На помнєнику малєє-б тоді додати напис і про її смерть.

На труну поприносили гудє багато вїнкє, чимало і людей йшло за труною, але-ж таки менше нїж вартий бує небїжчик та його праця. З промислових кол, серед яких єін давнїше працюєав і для технічно-

го удосконалення своєї промисловости зробиє багато важливих винаходів, мало хто загадає собі праці проводити його в далеку дорогу, — доказ яка коротка є людська пам'ять. Українців було більше, але такі не відповіли заслузі небіжчика, менше навіть ніж останніх років бувало на погребі другорядних письменників.

В. Леонтович.

Професор Петро Холодний в Парижі.

Паризькі українці мали приємну нагоду вітати в столиці Франції рідкого і дорогого гостя — проф. П. І. Холодного. Наш славнозвісний майстер, що дав стільки надзвичайно цінних вкладок в українське мистецтво, останніми роками, як відомо, перебуває у Львові, де й має свою майстерню. Він збагатив мистецькі скарби Галичини, особливо в сфері живописі церковної, цілою низкою прегарних образів. Останнім твором його єсть серія вітражів для історичної Волоської церкви, де наш мистець не тільки дав кращі зразки суто-української іконографії, але й прокладає нові шляхи в самій техніці цього роду мистецтва.

Проф. П. І. Холодний приїхав до Парижу, щоб зібрати на місці необхідний матеріал для великого історичного образу, який він має малювати для музею імені С. Петлюри в Парижі — «Смерть Пана Отamana». Віддаючи свій час потрібним для цього студіям, разом з тим П. І. Холодний знайомиться з мистецькими скарбами Парижу.

* * *

Заходами Української Об'єднаної Громади у Франції (Париж) у суботу 16 червня с. р. в помешканні Україно-Кавказького Клубу «Незалежність» було влаштовано доклад дорогого гостя — нашого великого майстра; темою докладу був — «Об'єкт мистецтва і фізичний його вираз в пластичному мистецтві».

Спочатку Голова Громади п. М. Ковальський в імені Громади привітав дорогого і шановного гостя, висловивши наперед подяку за ласкаву згоду його поділитися з членами Громади думками про ту площину творчости людства, в якій проф. П. Холодний працював ціле життя і працює з таким успіхом зараз.

Далі взяв слово докладчик і в дуже простій, зрозумілій і доступній для всіх формі розкрив таємниці творчого духу мистця. Вияснивши різницю між художнім твором і фотографією, докладчик установив існування двох образів — психичного і фізичного. Фізичний образ — це є предмет фотографії, психичний — предмет мистецтва. Фізичний образ це є зображення дійсности — незалежно від того, як ця дійсність впливає на психіку; психичний же образ — зображення тільки того, що вплинуло на психіку творця, що примусило реагувати в той чи інший спосіб, зображення тої ж дійсности, тільки переломленої через призму

Професор Петро Холодний.

переживань та емоцій творця. Творець бере психичний образ, як матеріял, і оперує його елементами (формою, вимірами то-що) так, як йому потрібно для поставленого завдання. Як приклади навів докладчик єгипетські стінні малюнки людських фігур з ненатурально розверненими плечима в одній площині, асирійські крилаті звірі, візантійські твори з нарочито неправильною перспективою то-що, а з модерних течій — такі течії, як футуризм, кубизм то-що. Ось в кількох словах зміст цікавого і цінного по суті доповіді.

Громада щедро нагородила шановного промовця рясними оплесками.

Після доповіді Громада дала на честь проф. П. Холодного чай-прийняття, на якому були не тільки члени Громади, але й видатні представники укр. інституцій та організацій. За приємною бесідою, та за шклянкою чаю легко та плавко пройшов час, залишивши у членів Громади милий і хороший спогад про шановного гостя.

3 міжнародного життя.

— Італо-югослав'янський конфлікт. — Польща та Литва у Женеві. — Справа Бели Куна.

Ліквідовано чергове напруження, що вибухло в останній місяць на Балканах, а то між Італією та Югославією. Причиною його була все та сама незамирена протилежність інтересів цих двох держав, що в своїх політичних рухах незмінно — за час після війни — наштовхуються одна на одну чи то на Балканах, чи то в середній Європі. Приводом для тертя на цей раз була трохи несподівана річ, а саме ще три роки тому між Італією та Югославією було складено в Нетуно договора, що ним було вирішено ріжного роду економічні та правні питання що-до громадян обох країн, які виникли з самого факту нових після-воєнних державних кордонів. Договір цей сам собою не мав політичного характеру, але давав певні вигоди італійцям, розселеним на побережжі Адріатичного моря та на островах. Договора було складено, але югослав'янський уряд досі не міг перевести через парламент його ратифікації, і це тому, що проти нього з боку хорватів та словінців, що він їх безпосереднє торкався, поведено було шалену агітацію, як у парламенті, так і в країні. Югослав'янський уряд звернувся був до Мусоліні з проханням де-що в ньому змінити, але в відповіді од нього дістав відому албансько-італійську згоду, що стала причиною гострої італо-югослав'янської кризи, через силу залагодженої великим державами. З цього часу італійська політика прибрала характер загрозливий на адресу Югославії. Пересправи та договори Італії з Грецією, Болгарією, Туреччиною, а також відома заява Мусоліні про можливість зміни кордонів, встановлених Трианонським договором, все це в той чи інший спосіб було ударом по югослав'янським інтересам. Щоби погасити ці настрої та залагодити відносини, югослав'янський уряд зважив можливим ратифікувати нетунський договір. Європейська преса вказує, що крок цей зроблений був урядом також і на пораду англійських фінансистів, що мали організувати для Югославії велику позичку і хотіли одночасно вчинити щось приємне і для Мусоліні. Тим часом вістка про можливість ратифікації Нетунського договору стурбувала югослав'янське населення. Почалися демонстрації майже по цілій країні, постраждали, як то звичайно буває в таких випадках, вікна в італійських консульствах, спалено навіть італійський прапор. Хоч демонстрації югослав'янський уряд суворо придавив, все таки вони викликали в Італії колосальне обурення і само собою, у відповідь, так само анти-югослав'янські демонстрації. Хвиля ворожнечі в обох державах підвелася так високо, що справді можна було побоюватися найгірших наслідків. Але, будь що будь, зараз воювати не час, і ніхто в Європі ніякої війни сьогодні викликати не хоче. Могутній дипломатичний апарат прийшов у рух, посипалися приятельські поради, пересварені держави обмінялися нотами, справу було залагоджено. Як і чи надовго, — інша річ. В своїй останній промові Мусоліні сказав: Між Італією та Югославією можуть бути або добрі, або ворожі відносини. Але Югославія має пам'ятати, що Італія — велика 40-ка мільйонна держава і свої інтереси берегтиме. — Можна собі уявити, які настрої викликали ці слова у Білгороді.

* * *

Польсько-литовські тертя затягаються і не видно їм кінця. 50-та сесія Верховної Ради Ліги Націй, що на тому тяжко відбула свої засідання, встигла спинитися і на цьому питанню. Спинулася та ні на крок не посу-ула їх наперед. Та й поки Польща і Литва стоять на тих позиціях, які ними зайняті вже кілька літ тому, посунути їх наперед годі. Як відомо читачам «Тризуба», ще в грудні минулого року перед Верховною Радою у Женеві маршал Пілсудський та проф. Вольдемарас вітали один одного, начеб то

йдучи на замирення. Але це був жест лише назовні. Польща таки щиро йде на замирення, бо вона тим нічого не втрачає, а навпаки виграє; її кордони на сході од того міцніше б стабілізувалися, бо замирення литовських настрій дало б їй спокійне володіння Вільною та Віленщиною. Литва не може і не хоче на це пристати; вона хоче повернути назад віленську територію, і як про це згадувалося у «Тризубі», недавно проголосила навіть урочистим актом своєю столицею Вільну, — місто, що на думку Ліги Націй, цілком правно належить до території Польської республіки.

Минулого року, коли марш. Пілсудський та проф. Вольдемарас стиснули один одному руки у Женеві, вирішено було, що Литва та Польща розпочнуть пересправи для встановлення добросусідських відносин між собою. З довгою затримкою, але все ж ці пересправи розпочалися у Кенігсбергу. Тяглися вони, як мокре горить, з перервами та скінчилися нічим, бо Литва одмовилася підписати навіть приготованого протоколу про них. З таким активом з'явилися тепер до Верховної Ради представники двох балтійських держав. Докладчик по цій справі, голандський представник ван-Блокланд мусів констатувати, що властиво ніякого докладу він зробити не може, бо немає матеріалу для нього; винуватив він у тому Литву. Проф. Вольдемарас одповідав. Тому що Віленське питання з дискусії було виключене, його промова кружляла біля всяких дрібниць та чуток про польські наміри, які тут же спростовувалися представником Польщі. Справа зайняла ціле засідання. В залі, як повідомляють кореспонденти європейської преси, було нудно й не цікаво, і наростали несприятливі настрої на адресу Литви. З різкими словами виступив проти проф. Вольдемараса англійський міністр закорд. справ, підтримав його французький представник Поль Бонкур, а навіть і японський делегат. Проф. Вольдемарас ні в кого не зустрів підмоги, але мужності не втратив і боронився уперто: бився один проти всіх. Чемберлен запропонував резолюцію, яка говорить про те, що до прийдешньої сесії у вересні місяці Литва та Польща мають у своїх персправах досягти «значних результатів». Проти цієї резолюції проф. Вольдемарас ставить на голосування свою, яка власно ніяких обв'язків на нього не покладає. Голосовання дало такі наслідки: за резолюції: Чемберлена всі, крім Вольдемараса; за резолюцію Вольдемараса — він сам, а всі проти. Обидві резолюції таким чином одкинута, бо у Верховній Раді Ліги Націй для прийняття потрібна одностайність. Ситуацію, і то не на користь Литви, — врятовано тим, що Чемберлен поставив нову пропозицію, далеко ширшу за першу одкинута, але яка не готрбувала одностайності, бо по формі стосувалася наче б то лише до того, який буде денний порядок вересньової сесії Верховної Ради. Резолюція ця прийнята усіма, включно до проф. Вольдемараса, і говорить про те, що польсько-литовське питання має бути поставлено в цілому перед Верховною Радою в її осінню сесію.

Треба бути справедливим що-до проф. Вольдемараса. Зрідкою мужністю борючись він один проти цілої Верховної Ради на протязі цілого засідання, борючись не маючи жадної надії на якийсь хоч малесенький успіх. Можна зрозуміти внутрішні причини цієї мужності. Радикальний націоналіст, він мусить боротися за поворот віленської території до Литви, хоч би й мало було надії на перемогу. Але що його спонукує бути таким аrogантним і не боятися загальної ворожнечі та прямих загроз з боку таких могутніх чинників, як Англія, Франція то-що? Відповідь треба шукати на сході, бо незамиренність Литви — один з небагатьох козирів, що осталися в руках червоних московських дипломатів.

* * *

Як це можна було припускати, міжнародній бандит Бела Кун, що за ним числяться тисячі смертей невинних людей, — а між ними й українців, — не буде виданий Угорщині для суду й відповідної кари. Його судитиме найвищий Віденський карний суд за переступи та злочини, довершені і

ним лише на території Австрії. У вини йому прокурор ставить організацію змови проти чужої держави (Угорщина), утворення таємного товариства, сходуни, перебування по чужому пасу і такі інші дрібниці. Кара, що загрожує Белі Кунові за всі наведені злочини, в найгіршому для нього випадкові, досягне одного року тюрми, тай той може бути пригашений попереднім триманням під сторожею. Потім він вільно і комфортабельно поїде до Москви продовжувати свої обов'язки ката.

Observer.

Полковник Еммануїл Евейяр.

(некролог).

В п'ятницю 15 червня с. р. помер в Парижі полк. Еммануїл Евейяр, Голова Української Секції Комітету «Франс-Оріян». Народився він в 1863 р., походив із старої французької родини (з півдня), багато членів якої визначилося на дипломатичній та морській службі Франції. Він був професором військової школи Сен-Сір. Кавалер Почесного Легіону. Полк. Е. Евейяр був членом багатьох товариств та організацій. Коли заснувалася при Комітеті «Франс-Оріян» українська секція, то він став на її чолі і провадив ретельно її роботу, дуже цінну для нашої національної справи. Він був щирим приятелем України і українців, особливо багато зробив для пропаганди укр. ідеї, бо був відомою фігурою в товаристві і мав великі зв'язки. Завжди милий, чемний, уважний, чистої води джетльмен, — він залишав по собі як найкращий спогад у кожного, хто з ним хоч раз бачився.

В понеділок 18 червня відбувся похорон. Після жальбної служби в церкві Сен-Франсуа-де-Саль похід рушив на кладовище Монпарнас, де було поховано небіжчика. Від українців було покладено на труну кілька вінків.

Видатні представники української паризької колонії відпровадили на місце вічного одпочинку щирого приятеля України.

Хроніка.

На українських землях.

На Волині, Холмщині, Поліссі та Підляшшю.

— Панахиди по С. Петлюрі. 27 травня у Володимирі була відправлена панахида по Головному Отаманові б. п. Симону Петлюрі. Перед панахидою п. о. М. Шероцький пом'янув «незлим, тихим словом» великого небіжчика. («Укр. Нива». ч. 50).

— З нагоди другої річниці з дня трагічної смерті Головного Отamana військ УНР і Голови Директорії Симона Петлюри, 27 травня в Луцьку відбулася панахида за великої кількості народу. Панахиду правив митроф. прот. о. П. Пащевський в сослуженні діякона з с. Гнідави. Серед присутніх на панахиді переважало селянство. («Укр. Громада». ч. 21).

— В Ковлі відбулася жалібна служба Божа і панахида по Голові Директорії й Головному Отаманові б. п. Симоні Петлюрі в сослуженню 4-х п. отців. Було багато мирян. («Укр. Нива». ч. 51-52).

— Жалібна академія. В Луцьку було улаштовано жалібну академію, присвячену пам'яті б. п. Головного Отamana Симона Петлюри. Програма академії складалася з промов, присвячених життю й боротьбі Покійного за незалежність України, та хорвих співів. («Укр. Громада». ч. 21).

— Український церковний рух. 22 травня, в день храмового свята у Вслодимирі в Миколаївській церкві відбулася урочиста служба Божа на українській мові при величезному здвизі народу. На свято прийшло багато парафій з повіту, в тому числі — ціла парафія з Микулич з хрестним ходом і з просвітянським хором з м. Устилуга. У місті хрестний ход зустріла процесія з хрестами та корогами з Миколаївської церкви. Маленька церковка не могла вмістити всіх богомольців, так що 90 відсестів присутніх мусіли стояти на цвинтарі і прибічних вулицях. («Укр. Нива» ч. 50).

— Закриття рівенської «Просвіти». Минулого тижня влада закрила повітову Просвіту в Рівному. («Укр. Громада» ч. 18).

— «Просвіта» в селі Садові. Просвіта в селі Садові Луцького повіту належить до діяльніших. Вона передплачує 5 часописів, має бібліотеку з 223 книжок, є хор і аматорський гурток. («Укр. Громада». ч. 20).

— Українська преса в Польщі. На українських землях в Польщі виходить 85 укр. періодичних видань. Українська преса в Польщі займає четверте місце. Перше місце належить звичайно польській пресі (1579 видань), друге — жидам (136 видань), третє — німцям (96 видань). («За Свободу». ч. 117).

— «Просвіта» в Бережниці. В м. Бережниці

Сарненського повіту на Поліссі засновано чигальню «Просвіти». Праці культурної є багато, засобів матеріальних — великий брак. З одним заклинком змушені вдатися бережничане до українського громадянства — хай не відмовить воно в своїй допомозі. Книжки та газети просить слати по адресі: Bereznica, kolo Sarn. Czytelnia «Proswita» Stepan Markowies. («Укр. Громада». ч. 18).

— Підозрілий склад зброї в Дубні. Цими днями згоріли в Дубно будинки домовласника Тимофєєва. Під час пожежи почали вибухати набої, а відламками гранати був поранений один учень. По зліквідуванню пожежи, поліція оглянула усілівші будівлі Тимофєєва і знашла 7 рушниць московської системи, багато набоїв, кільканадцять скорострільних стрічок і піроксилін. Звідки взяв і навіщо переховував усе це москаль Тимофєєв, — покаже слідство. («Укр. Громада». ч. 20).

— Суд над Любарським. 29 травня мали судити в Грубешові б. посла Любарського. Його обжаловано ніби то за підбурювання селян проти влади, що вбачається в його промові до селян в с. Убрадовичі на Холмищині, коли поліція відбирала там від православних церкву, щоб замінити на костел. («Укр. Громада» ч. 21).

— Страшне знищення в Кременецькому повіті пройшла страшна буря з градом, що знищив всі озимі та ярові засіви. На рівних місцях з'явилося широке озеро, а з гір та узбіччів лили такі бурхливі потоки, що в деяких місцях зміли культурний шар землі. («Укр. Громада». ч. 21).

В Галичині.

— Шевченкове свято. Філія «Просвіти» в Перемишлянах улаштувала 6 травня повітове свято з нагоди 67 роковин смерті Т. Шевченка. На святі було багато

селян з доколичних сел. («Новий Час»), ч. 63).

— Поклін тіням полеглих. На українських зелених святах Станиславів гідно пом'янув пам'ять полеглих героїв, що віддали своє життя за кращу долю України. Заходами Філії Т-ва Охорони Воєнних Могил у Станиславові кожна могила (всіх 157) буде убрана в бетонові рами і на ній буде поставлено тривкий хрест з ім'ям героя, що в могили спочивав. («Діло». ч. 125).

— Охорона воєнних могил. Українське Т-во Охорони Воєнних Могил у Львові подає в пресі звіти про членів опекунів українських стрілецьких могил Ріжні установи й окреми особи беруть на себе опікувство одною, а то й більше могилами і складають по 15 золотих на утримання в порядку могил, якими опікуються. («Укр. Громада». ч. 20).

— Справа української гімназії. Сенатор Гелушицький і посол Загайківський були в посольській делегації у міністра освіти в справі зачислення вищих клас Станиславівської української гімназії. У цій справі український клуб зголосив ваглий внесок у соймі. («Укр. Громада». ч. 21).

— Вистава українських друків. З нагоди з'їзду бібліотекарів у Львові в національному музеї відкрилася вистава українських стародруків. Навиставі зібрані цілі друки перших початків друкарської штуки на західно-українських землях з друкарень у Львові, Острозі, Крилосі, Дермані, Угерцях та Почаїві. («Діло». ч. 120).

— Робітники привітали посла Вальницького. Відомого москвофіла, а нині члена сель-роба лівичі, посла Вальницького побили бори-славські робітники. («Укр. Громада». ч. 20).

— Опускають рідню землю. Від 1 січня до 1 квітня

виїхало зі Східньої Галиччини понад 2000 українців. Найбільше з них виїхало до Канади та Сполучених Штатів Америки; решта — до Бразилії, Мексики, Куби та Єгипту. Емігранти до європейських країн їдуть головню до Німеччини. В цьому році з одного львівського восвідства виїхало до 3000 осіб. («Укр. Громада». ч. 18).

— Праця українського емігранта. Від якогось часу в Судовій Вишні оселився п. Т. Осадчий, український емігрант з Наддніпрянщини, який обняв провід над церковним хором в с. Вижомлі. На Великдень цей хор співав першу службу Божу і співав прегарно і люде були дуже вдоволені. Рівночасно п. Осадчий вчить місцевого дяка дірігентури, щоб хор мав свого постійного дірігента. За цю тяжку і так корисну працю селяне платять як хто може: трохи дають люде, трохи кооператива, читальня то-що.

(«Укр. Голос» ч. 21).

— Поліція розв'язала посольське віче. У Львові в салі музичного т-ва ім. Лисенка було скликало посольське віче, яке скінчилось тим, що представник поліції розв'язав його в часі промови посла Целевича. На місцевіча було викликано пішу й кінну поліцію. («Новий Час». ч. 66).

На Буковині

— Справа української мови. Міський радний міста Чернівць при нарадах над міським бюджетом порушив справу заведення української мови по міських школах міста Чернівць, а також навчання релігії українською мовою. До цього часу українські діти не тільки всю науку, а навіть релігію слухають в чужій незрозумілій мові. («Рідний Край» ч. 22).

— Професор Спиноу про українізацію. Проф. др. Спиноу в розмові про національні меншості сказав до одного з представників німецької меншости «Вам, німцям, готові ми дати всі права, ніяких прав не дамо ми тільки українцям. Ми їх мусимо зроманізувати. Інтелігенцію задушимо ми силою, або ласкою, а мужицтво, хоч за десять літ і буде говорити ще по українському, але не буде знати, хто воно. Вони по 10 роках очі виберуть тому, хто їм скаже, що вони українці». («Рідний Край». ч. 22).

На Закарпатті.

— Інтерпеляція депутата Куртяка. Закарпатський депутат Куртяк подав урядові інтерпеляцію в справі несправедливого розмежування кордонів між Закарпаттям та Словаччиною. («Народ. Газета». ч. 11).

— Золото й срібло на Закарпатті. 5 червня недалеко с. Нові Клиновці біля Мукачева почали копати золото й срібло, бо всі дотеперешні досліди дали добрі результати. Власником цих копалин є місцевий нотарь Фр. Краус. («Русская Земля». ч. 19).

— Протест. Т-во ім. А. Духновича, маючи на увазі, що майбутній пам'ятник президенту Масарику в Ужгороді буде без «русского» напису, зложило відповідного протеста. («Русская Земля». ч. 19).

— Закарпатський губернатор про «українізм». Закарпатський губернатор і відомий москвофіл др. Бескид, говорючи про рішення Ліги Націй розглянути справу фактично неіснуючої автономії Закарпаття, висловився, що «українізм» пустив корінья в Підкарпатській Русі і то завдяки... старому режиму, який мовляв виховував тих, що мріяли про велику Україну. («Русская Земля». ч. 19)

— Лист до президента Масарика. В пражській газеті надруковано великого листа священника Емілія Левкачича, в якому він жаліється на тяжке становище Закарпаття, яке, не зважаючи на свою етнографічну цілість, розділено на Пряшівську, і Підкарпатську Русь. І та і друга частина не процвітають, а гниють. Одну з них чехизують, а другу словачать. На Підкарпатській Русі є коло 18 тисяч чеських урядовців, вони мають свою гімназію, горожанські школи і багато чеських народних шкіл. В Пряшівській Русі, де живе 200.000 місцевого населення, немає на місцевій мові ні однієї гімназії, ні однієї горожанської школи, на жаль, ще немає й відповідних сільських шкіл. Тут івалтовно провадиться словакізація. («Народная Газета». ч. 10).

— День московської культури. В Мукачеві відбувся день московської культури, що вилився в звичайне москвофільське збіговисько, підтримане москвофільськими емігрантами. Багато було виголошено протиукраїнських промов, в яких підкреслювалась небезпека «українізма», що, мовляв, розкладає культурне «єдінство рускаво народа». Єпископам Петру Гебею і Павлу Гойдичу кинулося попередження, щоб не попускали «українофільству церковних служителів и не допускали книг, извращенных на украинській манеръ», бо в противному разі... «русскій народъ разсудитъ». («Русская Земля». ч. 19).

Газетні звістки.

— Заслання Максимовича. Ц. К. КПБУ рішив заслати у Астрахань провідника сепаратистичної групи Максимовича за те, що він протестував проти заслання в центральні губернії Росії бувшого народього комісара освіти України Шумського. Шумський, як відомо, обвинувається більшевиками в участі в

національно-комуністичному русі («Новий Час». ч. 15).

— Знищення ватаги местників. Протягом чотирьох днів надзвичайна сесія окружного суду розглядала в Уманю справу ватаги местників, що наприкінці 1927 року й початку 1928 чинила вбивства совітських службовців на Уманщині, Тульчинщині, Зінов'ївщині та АМССР. Протягом грудня воїни перевели 23 вбивства. Вироком суду 11 учасників ватаги засуджено до розстрілу, а решту — на ріжний час до в'язниці. («Укр. Нива». ч. 50)

— Визвольний рух на Україні. Московська Чека вислала на Україну спеціальну комісію, яка має своїм завданням знищити український самостійницький рух. Комісія перевела вже арешти в Харькові, Києві, Полтаві, Одесі та в Донецькому басейні. Арештовано понад 1000 українців. Комісія ніби мала відкрити широко розгалужену українську національну організацію в частинах червоної армії. («Укр. Громада». ч. 18).

— Похід проти українських інженерів. Совітська преса доносить, що центральний Комітет Союзу Гірників у Москві зарядив розв'язання Української Секції Інженерів і Техників. Голову секції Шимпліна арештовано. Арешт послідував на підставі обвинувачення в господарській контр-революції. («Новий Час». ч. 63).

— Московські есери проти «расчлененія Росії». В половині травня відбувся в Парижі з'їзд російських ес-ерів, на якому «самымъ рѣшительнымъ образомъ» осуджено тих московських ес-ерів, що увійшли до Соціалістичної Ліги Нового Сходу, якої завдання і діяльність «направлені на расчлененіе Росії». («Укр. Громада». ч. 20).

З життя укр. еміграції

В Чехії.

З життя Товариства Українських Економистів в ЧСР.

Товариство Українських Економистів в ЧСР провадить свою працю в напрямках лекційному, видавничому та організаційному. В лекційному — намічена низка щомісячних прилюдних засідань, на яких мають виголошуватися і обмірковуватися доклади на економічні теми. Першим з таких докладів був реферат члена Товариства проф. С. Бородавського на тему: Економічна політика як причина миру та війни, що був виголошений в березні б. р. Слідом за ним відбувся дня 14. V. 1928. в Подєбрадах доклад інж. Б. Гловінського на тему: У С С Р та С С С Р в їх фінансових взаємовідношеннях, з тезами якого читачі знайомі з статей в «Тризубі».

Слідуючий черговий доклад намічається проф. В. Тимошенка — «Криза сільського господарства». У видавничому напрямку Товариство випустило перший збірник «Українського Економиста» (Подєбради. 1928. 8*, 160, стор. літогр.) і підготовляє до видання другий збірник, матеріяли для которого проситься надсилати до 1. VII. 1928. В організаційному напрямку Товариство навязало зносини з українськими економистами з Спол. Штатах Америки, Франції, Польщі, Галиччини. Кількість членів зросла до 45 осіб (39 дійсних членів і 6 співробітників). Товариство приняло участь в низці організацій і святкувань та впорядженні виставки в день «Сільського Господаря» дня 16 травня 1928, що була влаштована при Українській Господарській Академії в Подєбрадах заходами Агрономичного Товариства.

У Франції.

— На могилі Головного Отамана С. Петлюри. 15 червня проф. П. Холодний поклав квіти на могилу С. Петлюри.

— З діяльності Ген. Ради. На своєму засіданні від 1 червня с. р. члени Генеральної Ради розподілили обов'язки в такий спосіб: Голова — п. М. Шумицький; Заступник голови, завідування фондом допомоги, видання бюлетеню і культурно-освітня робота — п. І. Косенко; скарбниця — п. Г. Калюжний, — секретаріят — п. М. Шульгин, — член — Ю. Бацуца. Адреса Ген. Ради: Mr. M. Choulguine, 42, rue Denfert Rochereau, Paris V.

— Оден-ле-Тіш. 3 червня с. р. Українська Громада в Оден-ле-Тіші в помешканню клубу Громади улаштувала урочисте поминання роковин смерті Головного Отамана С. Петлюри.

Перед прочитанням реферату було заслухано доклад делегата п. Артема Білобровця про 5-ий з'їзд Союзу УЕО у Фрвнції та про панахиду в Парижі. Реферат був прочитаний Головою Української Громади в Оден-ле-Тіші п. Хохунном, який в коротких, але яскравих ризах згадав минуле України, спинившись довше на ролі Головного Отамана С. Петлюри, яку довелося йому відограти в історії України. Підчас реферату присутні вшанували пам'ять великого небіжчика хвилиною стояння і мовчання.

Після реферату відбулася загальна вечеря.

На превеликий жаль, це вже вдруге приходить помічати майже повну відсутність членів Г-ва б. вояків Армії УНР, своєчасно поінформованих про улаштування Громадою роковин смерті Головного Отамана С. Петлюри.

Л е с ь.

— Гості з Канади в Парижі. 14 червня до Парижу прибула з Канади група українців в числі 12 душ, що мають своїм завданням побувати в різних країнах Європи, а особливо в центрах українського життя. По-між членами цієї групи знаходяться п. П. Стечишин — ректор Інституту Петра Могили в Саскатуні, п. п. Кузин, Фербей і пані Стечишина — Голова Жіночого Союзу в Канаді.

Канадійські гості zostалися в Парижі всього три дні. За цей час віддали вони поклін могилі Головного Отамана С. Петлюри, поклали на неї вінок, одвідали редакцію «Тризуба», Музей-Бібліотеку ім. С. Петлюри, склали візиту пані О. Петлюровій, а в суботу 16 червня були присутні на прийнятті, що дала Українська Об'єднана Громада на честь проф. П. Холодного. Там мали вони нагоду познайомитися з укр. колонією.

У вільні хвилини наші екскурсанти встигли побіжно оглянути Париж та деякі музеї, будівлі, головні вулиці то-що.

17 червня виїхали канадійські гості до Швейцарії, а потім мають податися до Відня, Праги, Подєбрад і до Галичини. В останній мають лишитися довший час для студії й огляду головніших культурних центрів.

— Концерт В. Ємця. У суботу 9-го червня відбувся в салі Україно-Кавказького клубу концерт п. В. Ємця, що мав бути ще 19 травня, але через хворобу артиста був перенесений на вищезгадану дату. Це останнє очевидно і зашкодило повному матеріальному успіху нашого славного кобзаря; сая була не повна, хоч програм і виконання, як завжди, особливо, розуміється, для меломанів, були надзвичайні по своєму смаку і художності.

Поруч з концертом п. Ємець зробив і маленьку виставку кобзарських фотографій, втинок з преси про свої концерти і т. и., що звернуло увагу, особливо, чуужинців присутніх на концерті.

— Громада в Кіютанжі. 1 червня с. р. сталися перевибори Управи і тепер Управа Громади складається таким чином: голова — п. М. Діденко, заступник голови — п. Г. Галушко, скарбник — Турчин, зав. культ. осв. сир. — Д. Яхневич та секретарь — С. Таран. Адреса Громади така: Mr. Tarane Serge, 2, rue de la Moselle, Nilvange. (Moselle).

— З життя Товариства б. Воєнків Армії У. Н. Р. у Франції.

— Інвалідська справа. В своєму справозданні за минулий рік (1927) Управа Т-ва повідомляла своїх членів про ті заходи, які вона мала на увазі вжити в справі інвалідській. Конечна мета в цьому напрямі — створення притулку для інвалідів, тому всі зусилля Управи були скеровані на послідовне збільшення Інвалідського фонду. Преший почин в цій справі вже зрблено та на сьогодні ми маємо до 5000 франків — Інвалідського фонду. Праця Управи буде направлена й надалі в цьому напрямі.

Одпочасно Управою Т-га через свого голову навязано звязок з інвалідськими організаціями міжнародного характеру. Крім того навязано звязок з окремими представниками інвалідських організацій всіх країн, що перебувають у Франції, та французькими.

11 вересня б. р. в Люксембурзі відбудеться міжнародня конференція старих комбатантів, і яку вже запрошено Голову Т-ва ген. Удовиченка.

Управа Т-ва поставила своїм завданням поширити серед цих організацій свідомість що до українського питання та справу інвалідську поставити в масштабі міжнародньому.

В звязку з заснованням Інвалідського фонду при Т-ві, Управа вжила заходів що до збірки пожертв. На заклик її відгукнулися не тільки члени Т-га, але ж майже всі громадські організації і окремі особи.

До 15-го VI поступили пожертви:

П. п. Гаврилко, Окатий — по 20 фр.; Загній — 3 фр.; Хомяк — 8.80; брати Шмелі — 12 фр.; Барабаш, Мусієнко, Мамолів — по 5 фр.; Василів, Луцкевич, Юськевич, Миревич, Мирченке, Лего, Якимчук — всі разем 36 фр.; Білоус, Андр. Чехівський, Живодар, Гатянів, Казімірчук, Тхорів, Цєбрій, Стрілківський, ще раз Тхорів — всі по 10 фр.

Пані Капустяська — 195 фр.;
ген. Сварика — 5 фр.

Громада в Альбратжі (через п.
Галушка — члена Т-ва) — 205 фр.

Громада в Шалеті — 470 фр.

Брати Шмалій — 12 фр.; Кі-
бальчич — 10 белг. фр.; прсф.
Фещенко-Чопівський — 50 фр.;
Посвістак — 5 фр.; Тирса-Петрів-
ський — 100 фр.; Басовський —
23 фр.; Стасів — 2 фр.; Олексійв
— 30 фр.; Титлюк — 5 фр.; Пані
Шинкаренко-Шинкаренська —
50 фр.; Е. Каміньський — 50 фр.;
Рудичів — 12 фр.; Козачок —
5 фр.; Василів — 3 фр.; Бакуменко
— 20 фр.

Колонія в Тамарі (через п.
Квасюка) п. п.: Квасок, Марти-
нюк, Марчук — по 10 фр.; Суле-
ма — 5 фр.

Філія Т-ва в Ліоні: п. п. Чміль.
Гуцалюк, Кочубей, Соляник, Ов-
сінко, невідомий, — всі по 10
фр.; Форманчук, Бобровик, Ше-
мет, Ковальчук, Скалецький, Ря-
бовол, Бойко, Ручко, Кес, Нед-
зельницький, Горбатенко — всі
по 5 фр.; Гешинський — 2 фр.
Разом з Ліону 135 франків.

Збірка в м. Вілсрю (провадив
член Т-ва п. Милоцький) п. п.
Милоцький, Базилюк, Житній,
Венгер — всі по 10 фр.

П. п. Басовський, Бакум Дм.,
Калітиченко, Бордогівський, Лав-
риненко, Зінкевич, Єфременко,
Сивий Л., Балабаєв, невідомий,
Пухальський, Довгів, Ступиць-
кий, чотири особи — прізвища не-
читальні — всі по 10 фр.; Бакум А.,
Старовіт, Сарамаг, Собель, По-
номарчук, прізвище нечитальне —
всі по 5 фр. Разом з Вілсрю —
240 франків.

Громада в Шалоні (через п.
Золотько) — п. п. Золотько, Гра-
бовський, Мельничук, Горбачь —
всі по 10 фр.

П. п. Вергола, Собаш, Стратій-
чук, Красько, Чава, Стожук,
Свірідів, Плузників — всі по 5
фр. Разом 80 франків.

Громада в Канах (через п. Во-
нарку) — п. п. Варнак-Вольфа,
Гульдинський, Котовицький, Сер-
боль, невідомий, два прізвища не-
читальні, Гладиш, Струмילו, всі
по 10 фр. Кремень — 15 фр. Ра-
зом 105 франків.

Філія Т-ва в Ліоні: від невідо-
мих — 37 фр 40 сент.

Філія Т-ва в Кресо: п. п. Крав-
ченко, Совхун, прізвище нечиталь-
не, Давиденко, Махлю, Червоус,
Заболотний, Марія Солянська, Баг-
мет, Арсенко, Мишляківський,
Коба, Палів, Псборський, Нийі-
форів, Пастушок, Прусель-
Якимів, Будзь, Давильченко, В.
Ємець, Лавриш, прізвище нечи-
тальне, Дячук, Рсмаюк, Кислиця,
два прізвища нечитальні — всі
по 5 фр.

П. п. Деркач, прізвище нечи-
тальне трьох осіб, Ткаченко, —
всі по 3 фр.

П. Собко — 4 фр., Дашевський,
Магдалевич, три прізвища нечи-
тальні, Бодаренко, Бодаренко
Хв., Глазків, Голубовський, прі-
звище нечитальне, — всі по 2 фр.
Пані Яніа Андійчук — 10 фр.,
Мих. Пухальський — 25 фр.,
Базилюк — 10 фр., Кордия —
7 фр.

П. п. Єремів — 25 фр., Біський
— 20 фр., Нечай — 10 фр., Ве-
рещий — 22 фр., НН — 7 фр.,
Гаврилко — 15 фр, Бакай — 5 фр.

Громада в Оденле Тіші — 205
франків 10 сент.

Дохід з вечірки в січні м-ці
1928 року — 550 франків 15 сент.

Філія Т-ва в Кресо: дохід з про-
дажі укр. значків — 60 фр. алків.
Лотерея — 182 франків.

Від Паві М. Кузнецової — 500 ф.
Від П. Масе — 500 франк. Від
Пані Садиксої — 20 франків.

Всього з раніш поступившими
— п'ять тисяч триста п'ятнадцять
(5315) франків.

— Річниця Зімового
Походу. З метою вшанувати
історичний день великої визвольної
боротьби — закінчення Зімнього
Походу, Упрява Т-ва звернулася
до своїх філій та поодиноких чле-
нів Т-ва, а також до громадських
організацій з проханням відзна-
чити цей день в будьсьому житті
української еміграції у Франції.

Упрява Т-ва розіслала всім ба-
жаючим готській реферат та карту.

До Упряви дійшли вже деписи
про святкування цього дня, які
ми подіємо нижче.

— Філія Т-ва в Саленде Жіро. «...на свято зібралось понад 20 осіб, серед яких були представники Грузії та донських козаків та декілька чоловік французів та італійців. Свято відкрив промовою голова філії полк. Дейєка; він з'ясував значіння цього дня та після прочитав реферат з поясненням і мапі. Пам'ять полеглих за волю батьківщини вшанували вставанням та співом «Заповіту», а потім прослунала «слава» Українській Армії, її провідникам та все закінчилось співом гімну. Яскраво та захопленням передали свої спогади з минулого Зимового Походу п. п. Клеменко і Корсаєнко, які приймали участь в захопленні м. Вознесенськ та пробивалися біля містечка М'ясківка та з'єднання з українською армією, що стояла біля Ямполя. Далі розпочалися співи та обмін думок. Свято затягнулось аж до 7-ої години вечора. У всіх був справді святочний настрій та всі розходилися по домівках з великою надією на недалеке краще майбутнє. Підчас свята проводилась збірка на фонд Інвалідів.

м. Тамарі. Ця українська колонія має всього кілька чоловік, алеж завдяки свідомості її членів та зокрема п. Кваска день закінчення Зимового Походу відзначили прочитанням реферату та збіркою на фонд Інвалідів.

м. Шалет. Свято було відзначено відчитанням реферату п. генералом Сварикою та збіркою на фонд Інвалідів.

Альгранж. Для святкування річниці Зимового Походу утворилася ініціативна група, на чолі з членом Т-ва п. Галушко. Відбулася вечірка, прочитано реферат та переведена збірка на фонд Інваліда.

Крезо. Філія Т-ва на чолі з п. Кравченко та секретарем п. Ховхуном відзначила день Зимового Походу відчитанням реферату та збіркою на фонд Інваліда.

Оденлетіш. Старанням Управи Громади та членів У-ва

була влаштована вистава, відчитаний реферат та переведена збірка на Фонд Інваліда.

Ліон. Свято було влаштовано Філією Т-ва та Управсю Громади. Промову та реферат висловив Голова філії п. полк. Чміль. Переведена збірка на фонд Інваліда.

Кани. Завдяки старанням члена Т-ва п. Вонархи був відчитаний реферат та переведена збірка на фонд Інваліда.

Вієрю. По ініціативі члена Т-ва п. Милоцького була переведена збірка на фонд Інвалідів.

Париж. Репрезентаційний концерт-баль на користь українських інвалідів. 12 травня в одній з найкращих саль Парижу відбувся концерт-баль на користь українських інвалідів, влаштований Управсю Т-ва б. Всяків Армії У.Н.Р. у Франції. Це була перше спроба влаштувати концерт на велику шкалу та встановити в нас традицію, яка існує у всіх арміях — присвячувати один день на рік інвалідові. Ця спроба пройшла успішно, іє дитячись іа великі технічні трудощі та матеріальні витрати. В концерті приймали участь іайкращі артистичні українські сили, а саме: пані Антонович — примадона Києвської і Барселонської опер, пані Монська — артистка Київської опери, М. Кузнецова — арт. французької опери «Комік», п. Кошляків та артист італійської опери п. Бесарабов. Концертний відділ пройшов блискуче. Зала була повна не тільки наших громадян, але й французів, грузинів, горців та азербейджанців. Баль затягнувся до 5-ої год. ранку.

— Ріжні справи. У вересні м-ці Управа Т-ва має на меті влаштувати день Українського Інваліда не тільки у Франції, алеж і у всіх країнах, де перебуває укр. еміграція.

25 травня Управа Т-ва з нагоди 2-ої річниці смеїти Голєвського Отамана С. Петлюю і покляга в імені

українських вояків вінок на його могилі.

Управа Т-ва звертає увагу членів і всіх громадян на тяжкий стан хворих українських вояків, що вже від довшого часу перебувають в шпиталях хворими на сухоти а саме: п. Цибиюга, п. Малігон, п. Сомко. Всі воїни потребують негайної допомоги. Всі, хто бажає допомогти їм матеріально, нехай надсилають гроші на ім'я Управи Т-ва.

Вже вийшло з друку і розіслано 2-ге число військового журналу «Військова Справа». Ціна для членів Т-ва 3 франки, для інших — 5 франків.

— На користь українських інвалідів до Управи Т-ва поступили від пані генералової Капустянської слідуєчі річі: два грамофони, два вових жіночих светри, дві сорочки, один шматок матерії, дамська торбинка, стиліо, пара носків. Від. Л. П.: одно стиліо, два механічних олівця і мидштук.

У Польщі

— Жалібна академія у Варшаві. В другу річницю смерті Голови Директорії й Головного Отамана С. Петлюри — заходами Комітету об'єднаних українських організацій м. Варшави відбулася 24 травня с. р. урочиста жалібна академія, присвячена пам'яті незабутнього борця і мученика, а 31 травня в Празькому соборі відслужено було панахиду за спокій Його душі.

В Америці

— Пам'ятник Шевченкові. В місті Пітсбурзі, в Сполучених Штатах Америки, виникла думка збудувати пам'ятник Т. Шевченкові. Треба завважити, що це місто має більшість мешканців українців і посадника (голову міста) українця. Пам'ятник проектується поставити на по-жертви всіх українських громадян Сполучених Штатів. («Укр. Громада». ч. 16).

— Канадійська преса про українців. В канадійським деннику «The Oshawa Daily Times» уміщено статтю, присвячену святу 30-ліття від оселення перших українських емігрантів в Альберті. Стаття має заголовок: «Українці є для нас корисні» і проводить думку, що наші поселенці зі своєю скромністю та працездатністю є кращі ніж емігранти з Англії та Сполучених Штатів, що приїзять до Канади з почуванням вищости над місцевим населенням і не хочять приноровитися до місцевих обставин. («Діло». ч. 114).

— Як зростає Укр. Народн. Союз. Найбільша укр. асекураційно-догомогова в Злучених Державах — це Укр. Народній Союз. Зростає він постійно і що-до числа членів і що-до майна. З кінцем січня 1928р. було в ньому 32.477 членів. У лютім прийнято ще 115 нових. дорослих і 116 — дітей разом 281 членів. І березня мав УНС — 32.708 членів в тому числі 12.544 дітей і 20.164 повнолітніх. Майно УНС виносить кругло 2 мільйони дол. («Діло». ч. 86).

— Концерт Івана Стешенка. Вже 6 років перебуває в Злучених Державах укр. оперовий співак Іван Стешенко, що постійно працює в Чикагській опері, а крім того уладжує концертні виступи по більших містах. Кільки концертів уладив він виключно для укр. робітників. Укр. преса за океаном висловлюється про виступи Стешенка з великою прихильністю. («Діло». ч. 86).

— Фільма «Шевченко» в Канаді. В канадійських театрах висвітлюють тепер фільму «Шевченко», яку спроваджено з сов. України. («Діло». ч. 86).

— Нова укр. православна громада. Українці в Кальмар в Канаді перейшли на православну віру і заснували нову громаду. Вони купили під

церкву два акри землі і на ту ж ціль зібрали більше 500 дол. («Вістник» ч. 6).

— Відчит-концерт. У Вінніпегу 11 березня Ів. Гуляй виголосив відчит на тему: «Укр. Галицька Армія». Докладчик охопив цілу історію Галицької Армії. («Вістник» ч. 6).

— З життя української громади в Міннеаполіс. В Міннеаполіс від довшого часу існує українська громада, при якій є Укр. Народній Дім, відділ Укр. Народнього Союзу, відділ Народньої Помочі та Співацько-Аматорський Гурток. Члени цих товариств докладають своїх сил, щоб їх праця приносила користь громаді і братам в старім краю. Протягом цілого зимового сезону відбувалися на салі укр. Народнього Дому драматичні вистави і відчити на різні теми. В квітні урочисто обходили роковини Т. Шевченка відправою жалібною служби Божої та впорядкуванням святочного концерту. Взагалі життя цієї громади є вірцеве. («Дніпро». ч. 21).

— Успіх української пісні. Нью-Йоркська радіо-надавача станція передала своїм слухачам концерт українських пісень. Цей концерт так подобався, що з усіх сторін Америки посипалися прохання повторити його й Нью-Йоркська станція ще якийсь час буде подавати українські пісні. («Укр. Голос». ч. 24).

— Успіх українського мистецтва. У Вінні-

пегу в Метрополітан-театрі відбувся 13 травня концерт хору українського Народнього Дому, що під умилім проводом прсф. Є. Турули зібрав бурю оплесків публіки, яка заповнила театр по береги. («Канадійськ. Фармер». ч. 20).

В Аргентині

— З життя українців в Аргентині. Найбільше наших емігрантів опинилося в мілійоновім Буенос-Айресі, де вже від кількох років існують українські організації. Тут є дві «Просвіти», одна в центрі міста, а друга в ділянці Рок-Суді. Обидві «Просвіти» між собою ворогують, що гальмує працю для поширення національної свідомости між загальною українською еміграцією. «Просвіта», що є в центрі міста, видає битий на шапірсір: фі ор гань «Українське Слово». («Діло». ч. 125).

БІБЛІОГРАФІЯ.

«Sprawy Narodowosciowe» ч. 1. Січень-березень. 1928 р. Видання «Інституту Дослідження Націй-Справ». Варшава.

Серед статтів цього чергового збірника знаходимо статтю п. Фелінського «Програм Української Соц.-Радик. Партії». В хроніці українським справам в Польщі присвячено 8 сторінок і укр. справам на сов. Україні—12 стор. До збірника додано його коротке резюме франц. мовою під назвою «Les Questions Minoritaires», себто «Питання меншостей».

Українська Господарська Академія в Чехословацькій Республіці.

О п о в і щ е н н я .

Ректорат Української Господарської Академії в Чехословацькій Республіці (Подєбради) оголошує прийом нових студентів на академічний рік 1928-29.

Українська Господарська Академія в ЧСР є фахова висока школа з 4-х літнім курсом навчання і складається з факультетів: 1) Економічно-Кооперативного (відділи: статистичний, кооперативний та економічний). 2) Агрономічно-Лісового (відділи: агрономічний та лісовий). 3) Інженерного (відділи: гідротехнічний та хемічно-технологічний).

Особи, що кінчають Академію, одержують відповідний фаховий титул: інженера агронома, інженера лісівника, інженера гідротехніка, інженера технолога, інженера економіста.

Для прийому встановлено слідуючі правила:

1. В склад студентів Української Господарської Академії в ЧСР приймаються громадяне українських земель, чоловіки та жінки, з закінченою середньою освітою: гімназія, реальна школа, сесдня комерційна школа, середня сільсько-господарська і технічна школа, учительський інститут, духовна семінарія й інші школи, курс яких Професорська Рада Академії визнає вистарчаючим для вступу в Академію.

2. Особи, що закінчили середню освіту, але не мають матурального свідоцтва, можуть записатися вільним слахачем, з тим, щоб склали іспит доспілости протягом року під час студій в Академії (можна при українських школах в Чехословащині).

3. Навчання в Академії безплатне.

4. Прохання про прийом на ім'я Ректора Академії належить надсилати до канцелярії Академії («Československo, Pödebrady, Ukrajinška Hospodarska Akademie») найдалі до 15 вересня 1928 р.

5. В проханні повинно бути зазначено: національність, вік, освіта, перелік документів, що прикладаються, факультет і відділ, на який кандидат хоче вписатися, а також точна адреса кандидата.

6. До прохання прикладаються такі документи: а) власноручний опис життя з обов'язковим зазначенням місця та дати народження, місце постійного перебування кандидата в нормальні часи та національність кандидата, б) свідоцтво про освіту в оригіналі або в нотаріально засвідченій копії, в) три фото графічні картки, г) підписка коритися правилам, що встановлені для студентів Академії, ґ) зобов'язання, що кандидат буде вчитися в Академії на власні кошти і жадних претензій чи то на стипендію, чи то на яку небудь допомогу з боку Академії мати не буде.

ПРИМІТКА:

1. Прохання без документів розглядатися не будуть.

2. Документи осіб, що не прийняті до Академії, повертаються по вказаній адресі на виразне бажання пєтєнта.

7. Особи, що вже подавали в минулому академічному році прохання до Академії і не були прийняті з причини спізнєння, або відсутности вакансій, повинні, коли бажають кандидувати при новому прийомі, поновити своє прохання з зазначенням своєї адреси і в разі потреби доповнити документами.

8. Візи на в'їзд до Чехословацької Республіки для студій в Академії уділює: для Галиччини Чеський Консул у Львові, а для Волині — Чеський Консул у Варшаві. Для одержання візи належить предложити Консулу посвідку Української Господарської Академії про прийяття в студенти Ака-

демії, посвідку громадського уряду, що патент має кошти на студіювання та посвідку адміністративного уряду про моральність. Для емігрантів візи на в'їзд до Чехії видає чеське посольство у Варшаві.

9. Початок зимового семестру 1 жовтня 1928 року, до якого терміну зобов'язані прийти всі особи, що будуть прийняті в студенти Академії.

10. Вільних стипендій при Академії в сучасний мент нема, а тому студенти мусять вчитися лише на свій кошт.

11. При Академії маютья студенські кооперативні їдальні і крамниці, в яких студенти можуть діставати здорову і дешеву страву і крам.

19 травня 1928 р.

РЕКТОР АКАДЕМІЇ

Професор С. Тимошенко.

Журнали надіслані до редакції.

— «В і р а т а Н а у к а» Євангельський часопис. ч. 10. Коломия. 22 травня. 1928 р. —

— «С т у д е н с ь к и й Г о л о с» ч. ч. 3 і 4. Варшава 1928 р. Орган Укр. Студ. Варшавської Громади.

— «В і с т и з Л у г у» ч. 5. за травень 1928 р. Місячник присвячений січковим справам, просвіті і науці. Львів.

— «Bulletin des Renseignements de l'Office Commercial français pour la Russie et les pays limitrophes». ч. 109 за травень 1928 р. Видання франц. Міністерства Торгу й Промисловости.

— «Р о з б у д о в а Н а ц і ї» ч. 5. Травень 1928 р. Орган Проводу укр. націоналістів. Прага.

— «Д у х о в н и й С і я ч» ч. 15. 3 червня 1928 р. Кременець-на-Волиню. Орган місцевої духовної влади.

— «Л і т о п и с У к р а ї н с ь к о г о Д р у к у» ч. 7-9, 3 березня 1928 р., Орган державної бібліографії, вид. Укр. Книжкової Палати. Харків.

— «Т а р а с Ш е в ч е н к о». Брошура. Березень 1928 р. Харбин. Видання Т-ва «Зелений Клин».

— «Щ о з н а т и п о в и н н а к о ж н а л ю д и н а», популярна брошура того ж видавництва.

— «В е л и к о д н і п и с а н к и» одноденний журнал українців у Харбині, випущений на Великодень 1928 р.

З м і с т.

— Париж, неділя, 24 червня 1928 року — ст. 1. В. Садовський
Індустріалізаційні утопії і господарська дійсність — ст. 3. В. Леон-
тович. Спогади — ст. 9. Проф. Петро Холодний в Парижі — ст. 14.
O b s e r v a t o r. З міжнародного життя — ст. 16. — Полковник Ема-
нуїл Евейяр (некролог) — ст. 18. Х р о н і к а. На укр. землях — ст. 19.
Газетні звістки — ст. 21. З життя укр. еміграції. — В Чехії — ст. 23.
— У Франції — ст. 23. В Польщі — ст. 27. В Америці — ст. 27. — Біб-
ліографія — ст. 28.

В неділю 24 червня с. р. о 10. 30 рано відбудеться

Служба Божа

в Українській Православній Церкві

Адреса: 96, Бульвар Огюст Бланкі. Париж 13. (метро - Гласьєр).

Мистецьке Товариство про Українській Громаді в Шалеті
в суботу 30 червня 1920 р. о 9 год. вечера в театрі «Hutchinson»
під режисурою п. О. Фурсенка впорядкає виставу

„Жидівка - Вихрестка“

Драма на 5 дій Тогобочнього

Після виставки — Баль

КОЖДОМУ ДАРОМ

хто закупить у нашій книгарні хоч за найменшу суму книжок
даємо

ПРЕМІЮ

У нас на складі великий вибір укр. книжок, мап, картин, пор-
трети: Шевченка, Франка, С. Петлюри і Богуна, листівки і україн-
ські товариські відзнаки.

Жадайте безплатно каталог по адресі: **Ukrainische Buchhand-
lung Theodor Sawula. Wien I. Riemergasse, 2. AUTRICHE.**

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований Вяч. Прокоповичем, виходить в 1928 році по старому що-неділі в Парижі при участі тих самих співробітників.

Приймається передплата на 1928 рік.

У Франції на рік — 120 фр., на півроку — 60 фр., на три місяці — 30 фр., на один місяць 12 фр.

В И Н Ш И Х К Р А Ї Н А Х :

	на 3 місяці	на один місяць
Чехія.....	60 кор.	20 кор.
Польща.....	12 зл.	4 злоті
Румунія.....	360 леїв	120 леїв
Німеччина.....	12 р. м.	4 р. м.
Сполуч. Штати Пів. Америки.....	3 дол.	1 дол.
Канада.....	3 дол.	1 дол.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris VI.

За кордоном журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуб»: 1) В Канаді — W. Sikewich, 512 Bannermann av. Winnipeg, Man. 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest. 3) В Чехословаччині — П р а г а : F. Slodecky, Horni Cernosice u Prahy, Villa Krotochvil. П о д є б р а д и — Академія, у п. Ліневича. 4) В Польщі — W. Rychodko, Podwale 16, m. 15. W a r s z a w a. 5) В Спол. Штатах у п. В. Кедровського — 30, East 7 th. Street, New York, City, U. S. A.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris (V).

Tél. Danton 80-03.

Поштова адреса: Для листів: Boîte postale № 15, Paris (XIII), France.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

КНИГАРНЯ «ТРИЗУБ»

має на складі великий вибір книг, нот, вишиванок, листівок, портретів і національних відзнак.

ЗАВЖДИ НА СКЛАДІ Є:

Студ. Вістник, військовий журнал «Табір», Лігер.-Наук. Вістник, «Кобзарі» Шевченка, календарі, грам. укр. мови, читанки, атласи України, спогади, книжки франц. мовою про Україну, словники і т. п.

На вимогу висилається каталог складу і даються різні справки що до культурно-просвітньої праці.

Редагує — Комітет.

Адміністратор: **Іл. Косенко**

Le Gérant: M-me Perdrizet.

Imprimerie de Navarre, 5 rue des Gobettes, Paris